

Formació i ocupació a Catalunya i comparativa amb alguns països europeus

Maig 2016

Resum executiu

En aquest INFORMES fem una aproximació al mercat de treball català des de la perspectiva de l'oferta formativa dels actius i des de la perspectiva de la demanda (necessitats de les empreses en termes de qualificació dels seus llocs de treball). Una i altra les classifiquem en nivells: alt, mitjà i baix.

El nivell de formació que demana el mercat de treball català es distribueix en un 23% en alta qualificació, un 37% en mitjana i un 40% en baixa. El nivell formatiu que ofereixen les persones presenta uns desajustos notables, destacant els 14 punts percentuals de dèficit d'oferta d'FP i Batxillerat en relació al que demanen les empreses en nivell mitjà.

En la comparativa amb vuit economies avançades de dimensió semblant a la catalana, l'estructura d'ocupació del nostre sistema productiu quant a llocs de treball presenta un menor pes del nivell alt (23% a Catalunya i 30% als països petits europeus) i dels tècnics intermedis (10% a Catalunya i 17% als països de dimensió similar europeus), majoritàriament lligats a la formació professional; mentre que les ocupacions de nivell baix i les mitjanes menys tècniques tenen una importància major. Aquestes diferències encara són més grans quan la comparació es fa amb una economia tan destacada com l'alemanya.

En formació de la població activa, Catalunya és un dels països amb una major proporció de persones amb nivell baix (un 43% a Catalunya davant un 18% als països petits europeus). En nivell formatiu mitjà (on hi ha l'FP) és el país que enregistra el percentatge més baix (20% a Catalunya davant un 44% als països europeus de dimensió semblant).

Alguns estudis han estimat que al 2020 els llocs de treball de l'economia catalana seran, en un 40%, de nivell mitjà (ara el percentatge és del 37%).

L'atractiu de l'FP sembla que ha millorat en els darrers anys, en particular la de grau superior. No obstant això, el flux serà probablement insuficient per cobrir les demandes del sistema productiu, sobretot tenint en compte que una proporció notable dels titulats en formació professional opta per anar a la universitat en comptes d'integrar-se al mercat de treball.

La preponderància d'oferta i demanda de nivell baix, els desajustos en les competències necessàries i els dèficits en qualificació i ocupacions de nivell mitjà, obliguen tots els agents implicats a reflexionar per tal de corregir les deficiències dels sistemes formatiu i de qualificació catalans amb l'objectiu de millorar el sistema productiu del país.

O Introducció

La qualitat dels recursos humans constitueix un factor clau en la competitivitat de les empreses. La formació i les competències adquirides al llarg de la vida són aspectes directament determinants del bon funcionament empresarial, de la seva capacitat per crear valor afegit i de ser competitius. En aquest context, a Catalunya històricament s'ha parlat de dèficits en la qualificació¹ vinculada tant a la formació professional reglada com a la no reglada.

Amb la finalitat de millorar el sistema de formació professional, al 2015 es van produir avenços notables amb l'aprovació de la Llei 10/2015, de 19 de juny, de Formació i Qualificació Professionals. Aquesta llei ha de servir per impulsar i enfocar la formació professional a Catalunya millorant la detecció de necessitats i l'adequació de l'oferta formativa, i els propis serveis com l'orientació i l'acreditació de competències. Cal destacar que, tal com ja va passar amb la Llei d'Educació de 2009², la Llei 10/2015 va generar un ampli consens en l'arc parlamentari en ser aprovada pel 89% dels diputats. Aquesta llei ve acompanyada, si fem cas de les múltiples declaracions sobre el tema, d'una ferma voluntat política catalana d'incrementar substancialment el nombre de titulats en FP en els propers anys.

Aquest INFORMES, que no se cenyeix només a la FP (però que la inclou), pretén aportar una visió del mercat de treball des de la perspectiva de la qualificació professional: quina formació ofereixen les persones (i darrere seu el sistema educatiu), enfront de quina qualificació demanen les empreses. El treball fa contínues comparacions amb països europeus que s'agafen de referència.

El document s'estructura en cinc punts: el primer és metodològic; en el segon comparem quina formació ofereixen els treballadors i quina formació demanen les empreses; en el tercer comparem l'oferta formativa i la demanda formativa a Catalunya amb economies europees de dimensió semblant a la catalana; en el quart repetim la comparativa amb un referent en la formació professional com és Alemanya; en el cinquè fem dos apunts de futur en l'àmbit de la formació professional: d'una banda, recollim una previsió de les necessitats formatives en el mercat de treball i, de l'altra, aportem dades sobre la tendència del flux d'entrada de persones amb FP al mercat, tot fent també una comparació amb altres països europeus.

¹ El terme "qualificació" fa referència al conjunt de competències professionals que són necessàries per dur a terme una ocupació o lloc de treball; és a dir, aprenentatges formals i no formals.

² Llei 12/2009, aprovada per un 89% dels diputats al Parlament de Catalunya en la majoria dels articles, votats ordenadament per separat.

1 Aspectes metodològics

En aquest treball utilitzem dades de nivell formatiu i ocupacional seguint les classificacions habituals que apliquen organismes com l'Institut Nacional d'Estadística o l'Eurostat:

- La classificació CNED-2014 (Classificació Nacional d'Educació), que es basa en la classificació CINE 2011 de nivells formatius aprovada per la UNESCO.
- La classificació CCO 2011 (Classificació Catalana d'Ocupacions) basada en la classificació CIUO 2008 de l'OIT de les ocupacions dels treballadors.

Aquests nivells, desagregats en funció de les dades disponibles, es poden classificar en altres tres nivells (tant pel que fa a formació com a ocupacions) a partir de les agrupacions que en fa el Departament d'Empresa i Ocupació.³

Les ocupacions es classifiquen, segons els codis CCO 2011, en les agregacions següents que en fa el Departament d'Empresa i Ocupació:

- **Nivell alt:** directors i gerents, i tècnics i professionals científics i intel·lectuals.
- **Nivell mitjà:** tècnics i professionals de suport; treballadors comptables, administratius i altres treballadors d'oficina; treballadors qualificats en els sectors agrícola, ramader, forestal i pesquer; artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i de la construcció amb l'excepció dels operadors d'instal·lacions i maquinària; i ocupacions militars.
- **Nivell baix:** treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors; operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors; i ocupacions elementals.

Pel que fa als nivells formatius, es poden classificar segons els codis CNED-2014. Les agregacions que en fa el Departament d'Empresa i Ocupació són també de tres nivells diferenciats:

- **Nivell alt:** formació professional de grau superior; graus, diplomatures, llicenciatures i títols universitaris propis; i estudis de doctorat.
- **Nivell mitjà:** segona etapa d'educació secundària i educació postobligatòria no superior.
- **Nivell baix:** educació infantil, educació primària i primera etapa d'educació secundària.

³ http://observatoriempresaiocupacio.gencat.cat/web/.content/05_-_recursos/documents/fragments_de_coneixement/arxius/Indicadors_Insercio_Laboral.pdf

És necessari advertir que l'agregació dels nivells formatius i ocupacionals fa posar en un mateix nivell perfils bastant heterogenis⁴, és el cost d'agregar. D'altra banda, cal assenyalar que les ocupacions evolucionen i que, per al mateix lloc de treball, cada vegada s'exigeixen més competències professionals de tipus tècnic, organitzatiu i/o actitudinal, tot i que no s'incrementi el nivell de formació reglada exigida.

Adicionalment, en l'àmbit de la formació superior, les dades disponibles (tant a nivell català com europeu) no permeten distingir entre persones amb educació universitària i persones amb cicle formatiu de grau superior (CFGS, en endavant), ja que es presenten de forma agregada.

També cal ser prudent a l'hora d'interpretar les estadístiques comparatives internacionals, perquè corresponen a diferents sistemes d'educació i formació. Així, podem trobar que en alguns països la formació professional té unes durades superiors als dos anys dels nostres cicles formatius de grau mitjà (CFGM en endavant), i no per això esdevenen formació superior. Aquestes diferències en l'ordenament dels ensenyaments provoca que en alguns països del nostre entorn el gruix de la formació professional se situï en un nivell de qualificació mitjà, mentre que a Catalunya es distribueix meitat i meitat entre CFGM i CFGS, és a dir, entre nivell mitjà i superior.

2 Formació i ocupació a Catalunya

Comencem analitzant quin és el nivell de formació que demana el mercat de treball català. Una manera d'aproximar-nos-hi és a partir de la classificació dels llocs de treball reals del mercat al 2015, del perfil d'aquells que treballen; altrament dit, el perfil que demanen les empreses i en general el sistema productiu català. D'acord amb les dades d'ocupació, el perfil ve dominat per les baixes qualificacions:

- Un 23,4% dels llocs corresponen a ocupacions de nivell alt,
- Un 36,5%, a ocupacions de nivell mitjà, i
- Un 40,1%, a un nivell baix.

Podem contrastar aquest perfil amb el perfil de qualificació que presenta l'oferta de treball, és a dir, les persones en disposició de treballar, treballin o no (població activa) i les persones que treballen (població ocupada).

La població activa i la població ocupada segons el seu nivell formatiu es desagrega a la Taula 1, on es pot observar que un 40% o més de la població té educació superior, un 23% té educació mitjana i la resta, un nivell formatiu baix.

⁴ Per exemple, dins el col·lectiu d'artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció hi trobem lampistes o pintors; i els serveis de restauració, personals i comerç inclouen cambriers, cuiners, venedors de quioscos, operadors de telemàrqueting o auxiliars d'infermeria.

Les dades també ens permeten copsar que la població amb nivells formatius superiors té més facilitats per aconseguir un lloc de treball que no pas els perfils amb qualificació baixa.

Taula 1. Nivells formatius de la població ocupada i activa a Catalunya. 2015

Nivell formatiu		Població ocupada	Població activa
Alt	Educació superior (Estudis universitaris i CFGS)	44,0%	40,0%
Mitjà	Segona etapa d'educació secundària. Orientació professional (CFGM)	9,1%	9,4%
	Segona etapa d'educació secundària. Orientació general (Batxillerat)	13,5%	13,4%
Baix	Primera etapa d'educació secundària (ESO)	26,0%	28,3%
	Educació primària	6,2%	7,3%
	Estudis primaris incomplets	1,0%	1,4%
	Analfabets	0,2%	0,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

Amb les prevencions que s'han apuntat respecte a la comparabilitat de dades sobre nivells formatius i ocupacionals, al Gràfic 1 se sobreposen la demanda de treball (el nivell dels llocs de treball generats pel mercat, en taronja) amb l'oferta en les seves dues mesures: nivell de formació de la població activa (en verd, a la figura esquerra) i nivell de formació de la població ocupada (en blau, a la figura dreta).

Com es pot observar, tant en un cas com en l'altre es produeixen uns considerables desajustos. Vegem-ho:

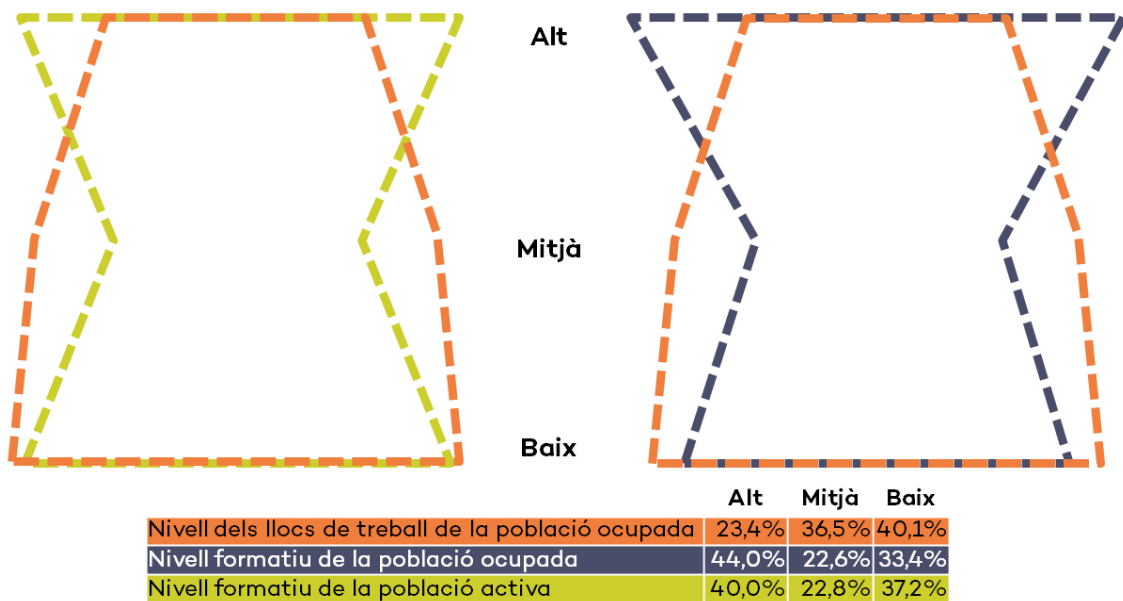
- Un 40,0% de la població activa té un nivell de formació alt, enfront d'uns requeriments per part del mercat del 23,4%. Aquesta distància encara s'accentua més si es compara aquest darrer percentatge amb la població efectivament ocupada (un 44,0% tenen formació alta). Això indica que, des de la perspectiva del mercat de treball, es produeix un excés de nivell formatiu d'una mica més de 20 punts percentuals.
- En canvi, els requeriments del mercat de treball quant a ocupacions de nivell mitjà són molt més alts que l'oferta de treball d'aquest nivell: 36,5% dels llocs de treball que demana el sistema productiu enfront de 22,6% d'oferta, un desajust de quasi 14 punts entre oferta i demanda.
- Pel que fa al pes de llocs de treball de perfil baix, la demanda (40,1% dels llocs), com en el cas anterior, supera l'oferta (33,4% dels ocupats). És a dir, hi ha un desajust de gairebé 7 punts percentuals, el que indica, llegit d'una altra manera, que molts treballadors estan subocupats, estan més formats del que requereix el lloc de treball.

El mercat no demana tants titulats superiors com existeixen a Catalunya, i, en canvi, demana més nivells formatius mitjans (majoritàriament FP) dels que

existeixen, i aquests llocs els ocupen (previsiblement) persones amb una formació superior a la necessària.

Davant aquestes xifres, sovint es parla de sobrequalificació (o subocupació), però cal tenir en compte que, a partir dels ensenyaments obligatoris, un nivell de formació o qualificació superior no garanteix l'assoliment de totes les competències professionals del nivell anterior i, per tant, no sempre un nivell formatiu superior és més encertat.

Gràfic 1. Distribució de la població segons el nivell del lloc de treball i de formació a Catalunya. 2015

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE

Cal destacar també l'elevat pes tant de la demanda com de l'oferta de treball de nivell baix. A més, el fet que la demanda sigui fins i tot superior a l'oferta en aquest nivell, pot provocar que els relativament pocs oferents de formació mitjana s'ocupin en llocs de baixa qualificació, de tal manera que s'agreuja la mancança en els nivells mitjans. L'estructura descrita indica que els llocs de treball s'ocupen generalment amb persones amb una formació més alta que l'exigida, sense que això impliqui necessàriament que els ocupats tenen la qualificació necessària.

En qualsevol cas, és evident que existeixen desajustos entre oferta i demanda al mercat de treball quant a la formació i qualificació exigida pel mercat. A l'efecte del nostre treball, el més rellevant és que el mercat laboral demana més formació mitjana de la que el sistema d'oferta proporciona, amb un desajust de prop de 14 punts percentuals entre l'un i l'altre. I pel que fa a la formació superior, per bé que és desitjable, el volum d'oferta que es genera no té un reflex en el volum de demanda del mercat.

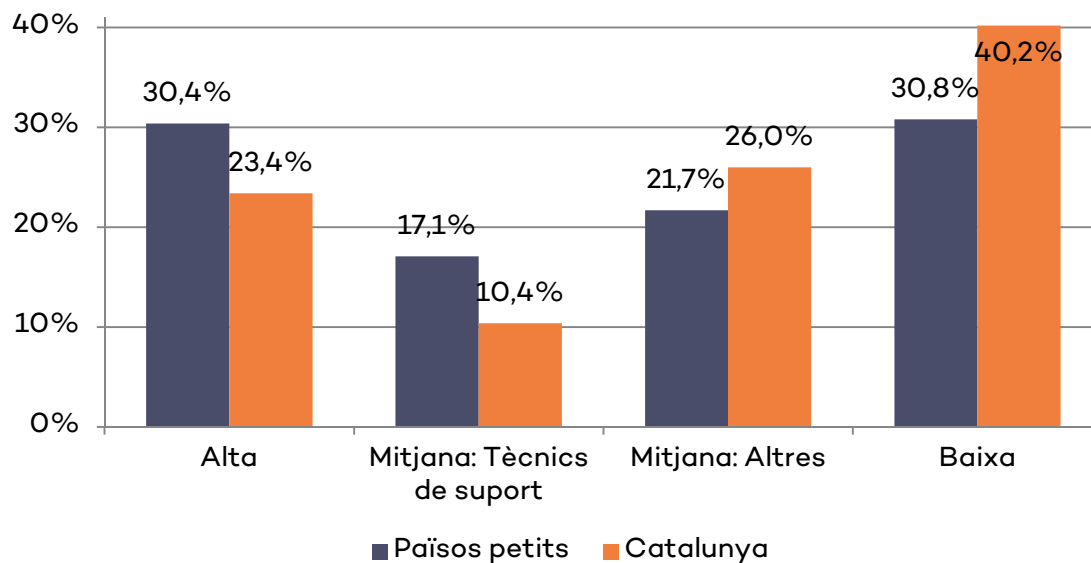
3 Com ens comparem amb els petits països europeus més avançats?

En aquesta part del treball comparem la situació que presenta Catalunya respecte a economies europees de dimensió semblant, concretament vuit països econòmicament avançats, agafats en conjunt: Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Finlàndia, Noruega, Països Baixos, Suècia i Suïssa.

3.1 Nivell de qualificació requerida per part del sistema productiu

Els nivells de qualificació dels llocs de treball del conjunt de països petits avançats presenta notables diferències amb el cas català, tal com es recull en el gràfic 2: requeriment de menys “alta” qualificació (7 punts menys) i requeriment de menys “tècnics de suport” dintre de la qualificació mitjana (prop de 7 punts menys). Aquests diferencials es compensen amb una presència a Catalunya de llocs de treball de la resta de qualificacions mitjana i, sobretot, baixa (9 punts més).

Gràfic 2. Distribució de la població ocupada per nivell del lloc de treball a països petits europeus i Catalunya. 2015

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat i l'INE

Dit això, potser caldria reflexionar també sobre si la pròpia estructura de nivells formatius de la nostra població activa i ocupada, amb dèficits estructurals en formació professional⁵, condiona la demanda de treball de les empreses catalanes o si, fins i tot, l'organització del treball (amb pocs tècnics de suport, per exemple) actua en el mateix sentit.

⁵ Baixa diversificació o quantitat d'oferta en relació als ensenyaments generalistes, per exemple.

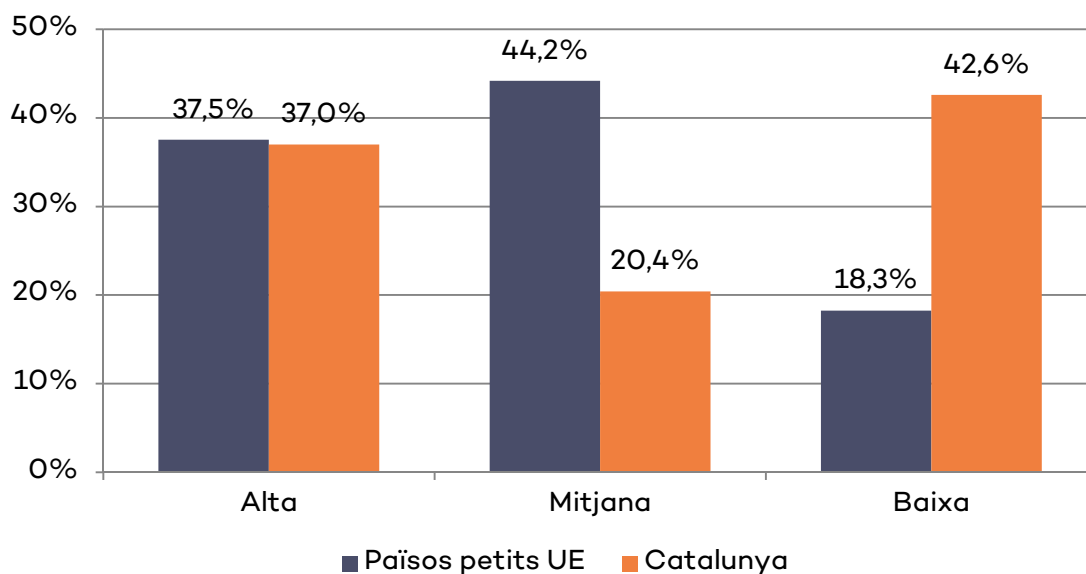
3.2 Nivells formatius de la població en disposició de treballar

Catalunya presenta una estructura de formació de la seva població activa diferenciada de la majoria de països de dimensió semblant (Gràfic 3). Amb una proporció de la població activa amb formació “alta” molt semblant (37-38%), les principals diferències amb el conjunt de països petits avançats són aquestes dues:

- tenim més del doble de població activa amb nivell de formació baix (42,6% enfront del 18,3%), i
- tenim menys de la meitat de la població activa amb nivell de formació mitjà (20,4% enfront del 44,2%).

Pel que fa a la proporció de població activa amb només formació obligatòria, Catalunya ocupa la tercera posició dins la UE-15, després de Portugal i del conjunt de l'Estat espanyol, i una mica per sobre d'Itàlia. Bona part de la resta de països tenen la meitat o menys pes que nosaltres quant a població amb nivell formatiu baix.

Gràfic 3. Distribució de la població activa d'entre 25 i 64 anys per nivells de formació a països petits europeus i Catalunya. 2014

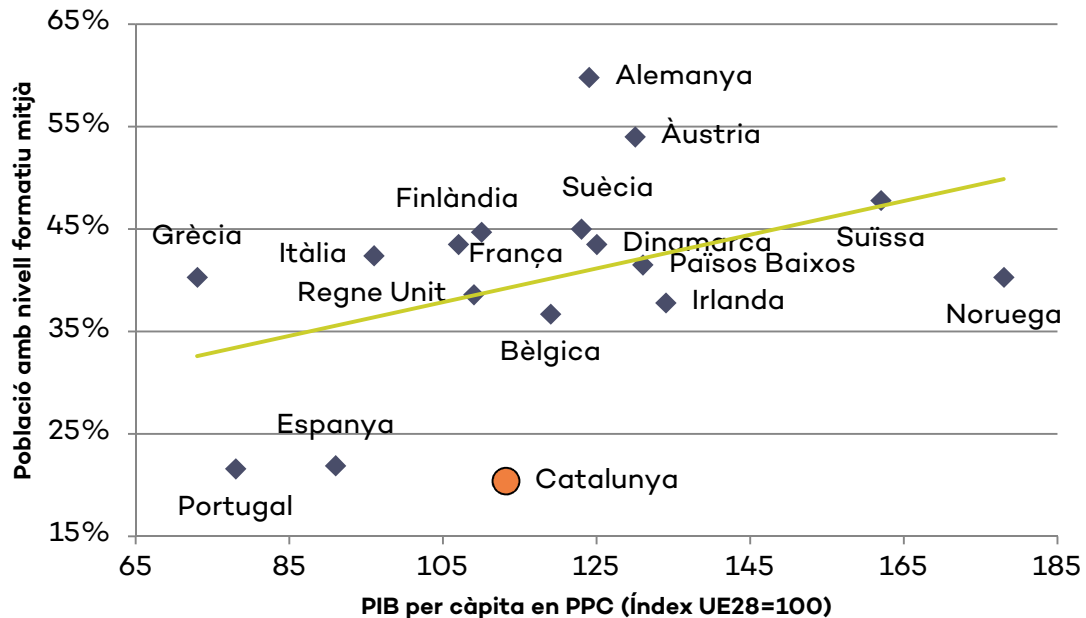

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

En aquest punt val la pena assenyalar que existeix una relació positiva entre renda i nivell formatiu, de manera que com major és el PIB per càpita en paritat de poder de compra, major és el percentatge de la població que té un nivell formatiu mitjà (de la mateixa manera que per al cas del nivell alt). Catalunya, malgrat tenir un PIB per càpita similar al de països grans com França o el Regne Unit, i de països petits com Bèlgica o Finlàndia, es troba alineat amb països com Espanya o Portugal, amb una renda per persona relativament inferior. De

fet, com s'observa al Gràfic 4, Catalunya es troba clarament allunyada de la tendència dels països europeus petits més avançats.

Gràfic 4. Relació entre PIB per càpita en PPC i percentatge de la població amb nivell de formació mitjà a la UE-15⁶. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat i l'Idescat.

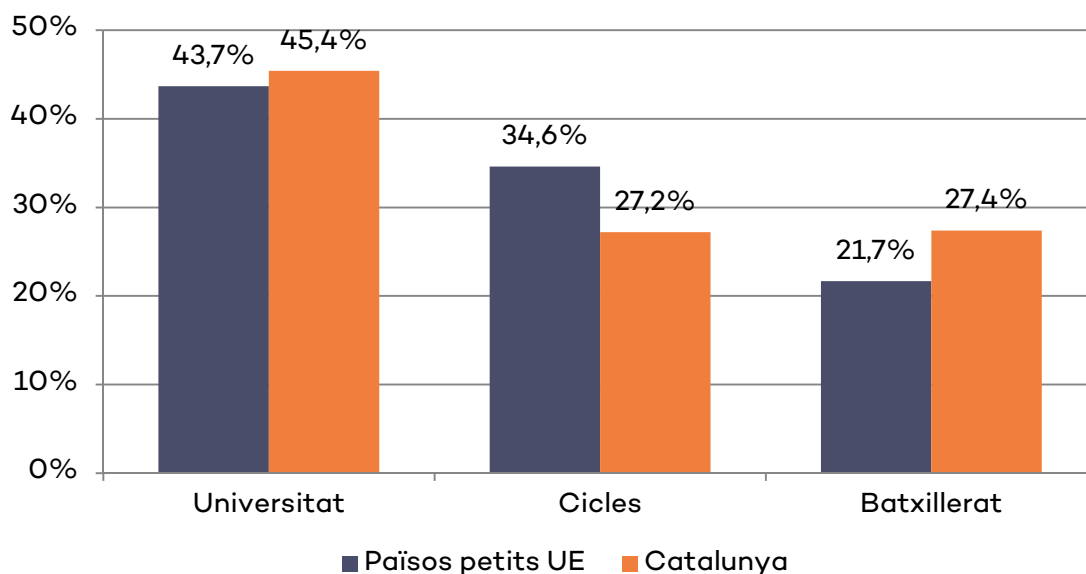
3.3 Estudiants en formació postobligatòria

Centrem l'atenció en aquest punt en els estudiants que estan cursant formació postobligatòria (Universitat, Cicles i Batxillerat). Fem notar, d'entrada, que la comparativa internacional en matèria d'FP presenta problemes d'heterogeneïtat de criteris en l'elaboració de les estadístiques. Malgrat això i amb les reserves pertinents, vegem les diferents importàncies que té l'FP a Catalunya i al conjunt de països petits considerats. Les dades queden recollides al gràfic 5.

Catalunya té menys estudiants de cicles que la mitjana del conjunt de països estudiats (set punts menys), en canvi té més persones fent el batxillerat (sis punts més) i un nombre lleugerament més elevat de persones fent formació universitària. Per tant, en data recent i mirant què estan estudiant els nostres joves, el decalatge català en matèria d'estudiants que cursen cicles, per bé que atenuat, segueix existint.

⁶ Per les seves característiques particulars (país molt petit amb un PIB per càpita molt elevat) no s'ha inclòs Luxemburg en aquest gràfic per tal d'evitar que condicionés la lectura global.

Gràfic 5. Distribució dels estudiants en cursos postobligatoris⁷ a països petits europeus i Catalunya. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

4 Una comparació amb Alemanya

Si la situació catalana la comparem amb el país líder econòmic europeu, que és Alemanya, es reproduïxen, amb alguns matisos, les pautes posades en relleu en la comparació amb les economies petites avançades.

Com es pot observar a la taula 2, a Alemanya l'ocupació en el sistema productiu presenta un perfil de forta concentració de nivells de qualificació mitjana, especialment dels tècnics de suport (22% enfront del 10% a Catalunya), i molta menys necessitat de llocs de qualificació baixa (29% enfront del 40% a Catalunya).

Taula 2. Distribució de la població ocupada per nivell del lloc de treball a Alemanya i Catalunya. 2015

	Alta	Mitjana (Tècnics de suport)	Mitjana (Altres)	Baixa
Alemanya	21,8%	22,4%	27,2%	28,6%
Catalunya	23,4%	10,4%	26,0%	40,2%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat i l'INE

Pel que fa a l'oferta formativa de la població activa (taula 3), el contrast encara és més accentuat: el 60% de la població activa té formació mitjana (20% a Catalunya); en canvi, a Catalunya hi ha més població amb formació alta (37%, 10 punts més que a Alemanya).

⁷ S'utilitza la nomenclatura de Catalunya, però cal tenir en compte que cada país pot tenir la formació estructurada de forma diferenciada.

Taula 3. Distribució de la població activa d'entre 25 i 64 anys per nivells de formació a Alemanya i Catalunya. 2014

	Baixa	Mitjana	Alta
Alemanya	13,1%	59,8%	27,1%
Catalunya	42,6%	20,4%	37,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

En aquest context cal tenir present la gran tradició que a Alemanya té la formació professional (bàsicament dual), relacionada amb el model productiu del país, amb un gran pes de l'activitat industrial.⁸

5 Alguns apunts de futur sobre la necessitat d'FP a Catalunya

Estimar les necessitats de futur del mercat de treball no és una tasca gens fàcil per la complexitat i la incertesa dels factors que hi poden incidir, tant d'ordre extern (per exemple, quina dinàmica seguirà la globalització dels mercats) com d'ordre intern de país i de les empreses.

Tenint en compte aquesta dificultat, val la pena recollir el que va preveure un estudi elaborat pel Pacte Industrial de la Regió Metropolitana de Barcelona⁹, *Prospectiva de necessitats d'ocupació i formació a la RMB (2015 i 2020)*.

Segons l'estudi, al 2020, la demanda d'ocupació (considerant tant els nous llocs de treball com la reposició d'aquelles persones que deixaran de treballar per jubilació o incapacitat) es distribuirà, segons les ocupacions, així:

- nivell alt: 22%
- nivell mitjà: 40%
- nivell baix: 38%

També d'acord amb aquest estudi, el nivell formatiu necessari per cobrir aquests llocs de treball s'estima que tindrà la distribució següent:

- un 33% correspondrà a nivells de qualificació baixa,
- un 16% de batxillerat,
- un 12% a cicles formatius de grau mitjà,
- un 12% a cicles formatius de grau superior, i
- un 27% dels llocs de treball correspondrà a estudis universitaris.

⁸ Veure per exemple l'INFORMES PIMEC 4/2013, "Mittelstand. La pime alemanya".

⁹ *Prospectiva de necessitats d'ocupació i formació a la RMB (2015 i 2020)*; Quadern 9 del Pacte Industrial, abril de 2014.

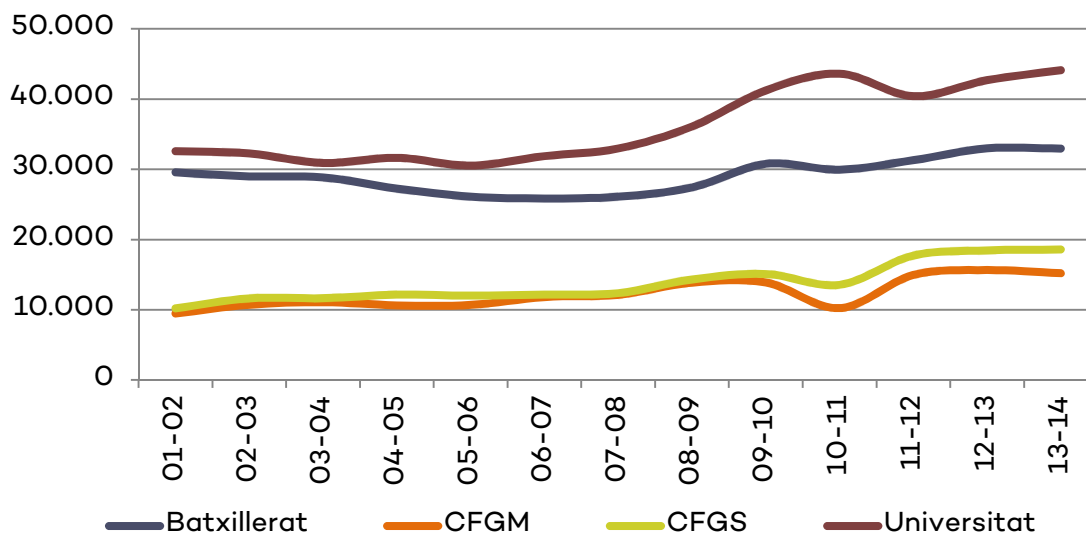
Així doncs, al voltant d'una quarta part dels llocs de treball que les empreses demanaran en aquests cinc anys corresponen a FP. Vegem ara si això es correspon amb la població que actualment està estudiant.

En el període 2011-2014, a tots els estudis postobligatoris els titulats han augmentat en valors absoluts i tots ells presenten línies de tendència creixents (Gràfic 6).

A Catalunya, al curs 2013-2014 es van titular 44.000 persones a la universitat, un 35% més que al curs 2001-02. També van obtenir el batxillerat 33.000 estudiants, un 11% més que al curs 2001-02. En el conjunt dels dos cicles formatius, al 2013-14 es van titular 34.000 estudiants. Per bé que comparativament són pocs si agafem de referència els països considerats en aquest treball, cal posar en relleu que són els que més han crescut (un 73% respecte al curs 2001-02). Per cicles, aquests són els titulats al 2013-14 i l'augment respecte a 2001-02:

- CFGM 15.201, amb un increment del 61%
- CFGS 18.590, amb un increment del 82%

Gràfic 6. Nombre de nous titulats per especialitat a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir del Departament d'Ensenyament i l'Idescat

A més, cal tenir en compte que, dels prop de 50.000 nous matriculats universitaris de cada curs, més d'una desena part provenen de CFGS segons les dades facilitades per l'Agència de Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. De fet, d'acord amb la Fundació Bofill, un 65% dels titulats en CFGM passen a CFGS, i un 75% dels titulats en CFGS passen a la Universitat, de manera que bona part dels titulats en FP no es dirigeixen directament al mercat de treball.

6 Conclusions

Amb les dades aportades en aquest INFORMES es poden concloure alguns punts rellevants sobre la qualificació dels llocs de treball que ofereixen les empreses i el perfil formatiu de la població activa i ocupada.

- Considerant el conjunt de l'economia catalana i dividint els llocs de treball en qualificacions alta, mitjana i baixa, el nivell predominant és el de baixa qualificació (40%).
- Des del punt de vista de l'oferta formativa, la població està polaritzada: una gran part té molta formació i una altra gran part en té molt poca.
- Com a conseqüència de l'anterior, els desajustos provoquen fenòmens de sobreformació i subocupació en funció del punt de vista que s'adopti. Però fins i tot en els casos d'excés de formació poden faltar competències necessàries per al lloc de treball.
- La comparació amb el conjunt de 8 economies de dimensió semblant a la catalana posa en relleu el gran dèficit existent en la franja mitjana de qualificació de la població i en la demanda del sistema productiu.
- En comparació amb Alemanya, una de les economies més competitives del món, aquest fenomen de manca d'oferta i demanda de qualificacions mitjanes encara és més accentuat.
- El flux de titulats postobligatoris a Catalunya ve dominat pels universitaris. Els de cicles, per bé que són els que més han augmentat entre 2011 i 2014, encara són relativament pocs si es compara amb els països més avançats.
- Les dades anteriors permeten quantificar impressions àmpliament esteses:
 - El nostre sistema productiu segueix descansant, en una bona part, en llocs de treball de baixa qualificació;
 - les preferències formatives segueixen dominades pels estudis superiors i encara poc pels estudis mitjans, en particular els cicles d'FP;
 - existeix un desajust intern en matèria de llocs de treball que ofereix el sistema i de formació dels candidats.
- Tot plegat, hauria de fer reflexionar i reaccionar a tots els actors en aquesta escena: l'empresariat, la societat i l'Administració per a assumir seriosament el repte d'ajustar oferta i demanda formativa en el mercat de treball, una tasca ingent i, sens dubte, amb resultats només a llarg termini.